

• DE ZWERFSTEEN

PERIODIEK ORGAAN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING STEENDEREN

De expositieruimte van dhr. Ton van Lith aan de Boterstraat in Bronkhorst.

• Expositie Tweede Wereldoorlog in Bronkhorst

- Wel een held geen medaille
- Priesmien 5
- Stad in de Middeleeuwen
- In Memoriam, pater Jan Koekkoek

HVS

• 2009-2

ISSN: 1386 - 5943
Oplage: 400
juni 2009

Van het bestuur

Na een goede start van het voorjaar, is het inmiddels al weer eind mei als ik dit voorwoord schrijf. De expositie in Bronkhorst over de tweede wereldoorlog is inmiddels voorbij en er worden alweer voorbereidingen getroffen voor de expositie van 4 juli t/m 27 augustus a.s. over de geschiedenis van Bronkhorst en de restauratie van Bronkhorst vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw.

Mijn dank gaat uit naar de vele vrijwilligers, de activiteitencommissie van onze Vereniging en Willy Pasman, die als eindcoördinator de kar trekt van de exposities.

In de activiteitencommissie is een vacature ontstaan door het vertrek van Marian Verheij. Vanaf deze plaats wil ik Marian bedanken voor haar inzet in de activiteitencommissie de laatste jaren en als het goed is, is er inmiddels namens het Bestuur een bloemetje overhandigd.

In het overleg met de archiefcommissie is besloten dat we met ingang van augustus één middag per week (op donderdag) ons archief open stellen voor onze leden en andere belangstellenden. We zijn thans nog druk doende het archief te digitaliseren en te ordenen. Als u belangstelling hebt, of nieuwsgierig bent naar de ruimte waar we zitten, dan nodig ik u graag uit voor een bezoekje. Het is overigens

wel de bedoeling, dat er ergens in september nog een open dag zal worden gehouden. Hierover krijgt u t.z.t. nog bericht.

Vanaf deze plaats wil ik nog even stilstaan bij het overlijden van ons lid pater Jan Koekkoek op 18 mei j.l. Hij heeft de respectabele leeftijd van 93 jaar mogen bereiken.

Elders in de Zwerfsteen is een redactioneel artikel over hem opgenomen. Wij hebben het zeer op prijs gesteld dat het archief van pater Koekkoek beschikbaar gesteld is aan onze vereniging. Het zal inmiddels zo'n vijf jaar geleden zijn dat pater Koekkoek een groot aantal boeken persoonlijk aan mij overhandigde met de mededeling dat hij vond dat deze boeken het beste bewaard konden worden in het archief van onze vereniging. Enkele jaren later hebben wij opnieuw een groot gedeelte van zijn archief aangeboden gekregen. Pater Koekkoek heeft veel onderzoekswerk gedaan om de geschiedenis van de gemeente Steenderen en haar inwoners voor het latere nageslacht vast te leggen. O.a. in de Achtste Steen zijn vele edities gevuld met de geschiedenis over de "Heerlijkheid Baak". Moge hij rusten in vrede.

Tot slot wil ik u allen een mooie zomer toewensen.

Wim Achterkamp, voorzitter

HVS

COLOFON

De Zwerfsteen is de kwartaaluitgave van de Historische Vereniging van (de voormalige gemeente) Steenderen, opgericht 1 juni 1992.

REDACTIE

Eindredacteur en layout:

Robert Sesink
Kastanjelaan 23
7221 GC Steenderen
Tel. 0575 450743
Email: robertsesink@kpnplanet.nl

Redactiesecretariaat:

Mieke van der Valk
Dr. A. Ariënsstraat 44,
7221 CD Steenderen
Tel. 0575 450998
Email: meiva25@hetnet.nl

Redactieleden:

Wim de Lange
Herman Nieuwenhuis (tel. 44136)
Mieke van der Valk

Correctie: Anneke Parent

Redactiemedewerkers:

Anton Metz en Wil Gijsman

BESTUUR

Voorzitter:

Wim Achterkamp
Bronkhorsterweg 32
7221 AC Steenderen
Tel. 0575 451747
Fax 0575 450966

Secretaris:

Gerard Wesselink
Schoolstraat 2
7251 XR Vorden
Tel. 0575 441489
Email: g.wesselink@hetnet.nl

Penningmeester:

Bertus Rietberg
Hoogstraat 23
7227 ND Toldijk
Tel. 0575 452004

LEDEN

Willy Pasman
Dr. A. Ariënsstraat 39
7221 CB Steenderen
Tel. 0575 452457

Marja Geurts-Melgers
Azalestraat 20
7221 AZ Steenderen
Tel. 0575-450042

Fred van der Mije
Hofstraat 4
7223 LR Baak
Tel. 0575 441806

CONTRIBUTIE

De contributie bedraagt 20 euro per jaar per adres.

Bankrelatie:

Regiobank Steenderen
Bankrekening: 685289710,
t.n.v. Hist. Ver. Steenderen.

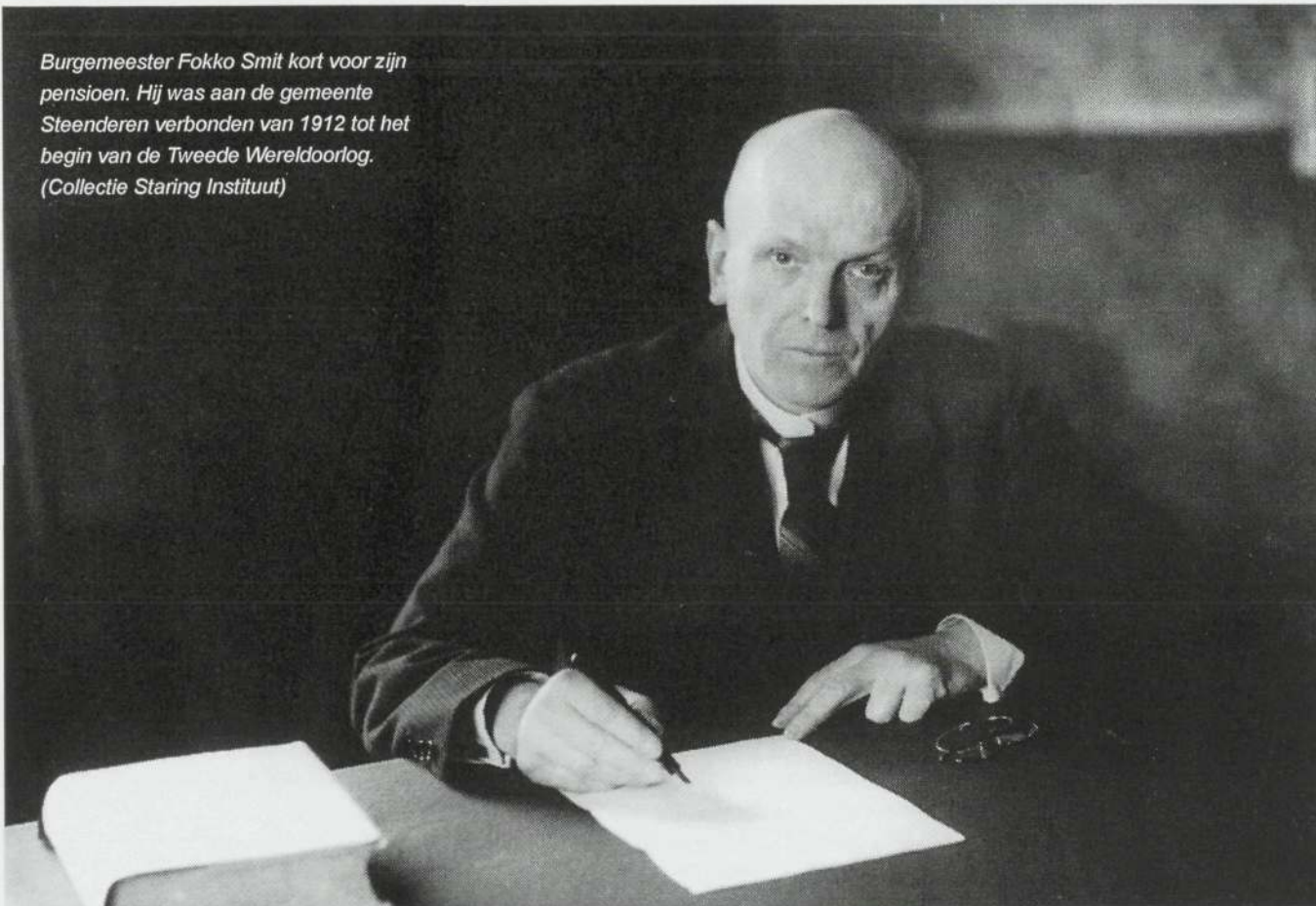
Losse nummers van de Zwerfsteen zijn te verkrijgen bij het secretariaat. Kosten: 5 euro per stuk; 7,50 euro in geval van omvangrijke uitgaven.

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Burgemeester Fokko Smit kort voor zijn pensioen. Hij was aan de gemeente Steenderen verbonden van 1912 tot het begin van de Tweede Wereldoorlog. (Collectie Staring Instituut)

Wel een held, geen medaille

Het was een warme junidag in 1925 en in de IJssel bij Bronkhorst zijn drie jongens aan het zwemmen.

Zo te zien kwamen ze hier wel vaker, want ze waren zich bewust van de gevaarlijke stroming tussen de kribben. Het moeten dus wel geoefende zwemmers zijn.

Tekst: M. van der Haar

Idyllisch

In de weilanden van de uiterwaarden was een groot aantal hooiers actief. Je hoorde hun zeisen het gras afsnijden. Hier en daar klonk het geluid van metaal op metaal. Daar werd de zeis gehoord, dat wil zeggen opnieuw scherp gemaakt. Daarvoor was een haarspit, een soort aambeeld, nodig en een speciale hamer. Door de warmte begon het pas gemaaide gras al te drogen. Het rook heerlijk.

Een van de maaiers, een boerenknecht uit Zelhem, was in het water gegaan. In militaire dienst

had hij zwemmen geleerd en hij vond het nu een goede gelegenheid om verkoeling te zoeken in het water. Toen hij terug wilde naar de oever speelde de sterke stroming hem parten. Hij riep zijn vriend D. Nusink uit Keijenborg te hulp. Die kon niet zwemmen, maar ging toch meteen het water in. Met een lange stok probeerde hij de man uit Zelhem te bereiken. Al snel was de kleding van de Keijenborger zwaar van het water. Hij ging dan ook terug naar de oever om die natte kleren uit te trekken. Opnieuw liep hij tot borsthoogte het water in, maar nu nam hij een hooivork mee. Juist toen hij erin slaagde zijn vriend naar zich toe te trekken, verloor hij zijn evenwicht en kwam zelf in een stroomversnelling terecht.

De drenkeling

De hooiers hadden intussen de drie zwemmers te hulp geroepen. Die jongelui slaagden erin om Nusink aan de kant te brengen. Toen hoorden ze pas dat er nóg een drenkeling was. Van hem was echter geen spoor meer te bekennen. Later bleek dat de zwempartij hem fataal was geworden.

Het redden van Nusink was zeker niet zonder gevaar, omdat deze drenkeling zich aan zijn redder vastklemde, waardoor die zich amper kon bewegen. Even dachten de jongens dat hun actie vergeefs was geweest, want eenmaal op de oever verloor Nusink het bewustzijn. Gelukkig kwam hij snel bij en kon hij zijn redders bedanken.

De redders

Dat waren: Albert Jan Koerselman, 19 jaar; zijn 15-jarige broer Marius Diederik en Jan Gerhard Hendrik Eerligh, 17 jaar. In het gezin Koerselman was vader Hendrik Jan tot voor kort hoofd van de openbare lagere school in Steenderen. Hij had drie zoons, de oudste, Albert Jan, zou twee jaar na de reddingsactie vertrekken naar Nederlands Oost-Indië, het huidige Indonesië. Hij werd beroepsmilitair in het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL). Daar bereikte hij de rang van kolonel. Na zijn pensionering ging hij in Steenderen aan de Toldijkseweg wonen. Dat huis bij de zuivelfabriek is afgebroken. Zijn broer Marius Diederik ging zes jaar na het voorval bij de IJssel naar Brummen. Hun jongste broer, die niet bij de reddingsactie betrokken was, bleef aanvankelijk evenmin in Steenderen en vertrok naar Hengelo in Overijssel. Later kwam hij terug in zijn geboorteplaats als directeur van de Raiffeisenbank. Jan Gerhard Eerligh is de tweede zoon van notaris G.J.R. Eerligh. Hij had een broer en vijf zussen. Burgemeester F. Smit van Steenderen was trots op de drie jongens. Hij schreef aan het bestuur van het Carnegie Heldenfonds in Den Haag met het verzoek de jongelui een medaille toe te kennen.

Carnegie Heldenfonds

Dit fonds is genoemd naar Andrew Carnegie (1835 – 1919), een staalmagnaat en filantroop uit de Verenigde Staten. Hij bekostigde verschillende bouwwerken zoals het Vredespaleis in Den Haag en de concertzaal Carnegie Hall in New York. In 1904 richtte hij het Heldenfonds voor Noord-Amerika op. Aanleiding was een mijnramp bij Pittsburg, waarbij 178 mensen omkwamen. Daarbij waren ook twee mannen die bij reddingspogingen het leven verloren. Hun gezinnen bleven zonder inkomsten achter. Later werden in Groot-Brittannië, het geboorteland van de naamgever en in andere Europese landen soortgelijke fondsen gesticht. In 1911 werd de Nederlandse afdeling van het Carnegie Heldenfonds opgericht. In het begin was er zowel een legpenning als een medaille, maar de eerste werd in 1928 afgeschaft. De medaille is er in zilver en in brons en voorzien van het portret van de naamgever van het fonds. Het rode lint heeft aan weerszijden een smalle baan

Medaille van het Carnegie Heldenfonds met draaglint. Op de medaille is de oprichter Andrew Carnegie afgebeeld.

blauw en drie smalle witte banen. Iedereen kan iemand voordragen voor deze onderscheiding. In 1925 vroeg het fonds nadere gegevens aan burgemeester Smit over de redders zoals naam, voornaam, geboortedatum en beroep. Was er aanleiding om de redder een beloning of vergoeding te geven? Was hij al op een andere wijze beloond of schadeloos gesteld? Zou de redder in verband met zijn maatschappelijke positie 'liever een gratificatie in geld' in plaats van een medaille hebben? Het fonds legde in een brief de doelstelling van deze organisatie uit, namelijk dat mensen 'die anderen het leven hebben gered daar geen schade van mogen ondervinden'. Ze moesten worden 'bevrijd van geldzorgen, die het gevolg kunnen zijn van hun heldenmoed'. Maar zo voegde het fonds daar op 24 november 1925 aan toe: als ze geen schade hadden geleden, kwamen ze in aanmerking voor een medaille of onderscheiding.

Albert Jan Koerselman meende dat er voor hem als geoefende zwemmer 'geen direct levensgevaar' aan deze redding was verbonden. Zijn broer maakte weliswaar een paar benauwde ogenblikken door toen de drenkeling zich aan hem vastklemde, maar 'schade hadden ze niet geleden'.

In zijn brief van 29 juni 1926 schreef burgemeester Smit dat de redders de 'toekenning van een medaille ongetwijfeld op prijs stellen'. Hij voegde daaraan toe: "dat de geredde drenkeling van minstens evenveel moed heeft blijk gegeven, toen hij zijn vriend met levensgevaar heeft

Brief van 29 juni 1926
van burgemeester Smit
aan het bestuur van het
Carnegie Heldenfonds
met informatie over het
redden van de drenkeling.

GEMEENTE STEENDEREN

No. 135/384(1925)

Steenderen, 29 Juni 1926

ONDERWERP:
POLITIE

BETREFFENDE:
Inlichtingen redding drenkelings
door Gebr. Koerselman en J. Eerligh.

1 bijlage.

In antwoord op Uw informatie van 14 dezer no 71a, heb ik de eer Uw Bestuur, onder terugzending van het schrijven van het Hoofd eener O.L. School in deze gemeente, de heer J.P. Aschoff, het volgende te berichten: Den 10en Juni 1925 is in de rivier de IJssel onder deze gemeente een boerenknecht uit Zelhem, bij het zwemmen verdronken. Deze persoon meende in militairen dienst voldoende te hebben leeren zwemmen om zich in de tusschen de kribben staande stroom te wagen. Toen hij te vermoed werd om alleen aan land te komen, riep hij zijn vriend D. Nusink, landbouwer te Keijenburg gemeente Hengelo (G.), die vanaf een krib zijn prestaties gesesloeg te hulp. Deze hoewel niet kunnen zwemmen begaf zich onmiddellijk gekleed te water, maar bespeurende, dat hij den drenkeling niet zoner een lange stok bereiken kon en zijn kleeding hem hinderde, ontkleedde hij zich een begaf zich voorzien van een hooivork, andermaal tot bora diepte in den stroom. Bij zijn pogingen om zijn vriend, die kans had gezien de hooivork te grijpen, maar zich toe te trekken, verloor zijn voet het steunpunt en gersakte hij zelf op stroom. Ongeveer 200 meter beneden dit punt waren in den IJssel ook aan het zwemmen:

Albert Jan Koerselman, geboren te Ruurlo 9 November 1905
Merius Diederik Koerselman, geboren te Steenderen 28 Januari 1910 en
Jan Gerhard Hendrik Eerligh, geboren te Steenderen 26 Januari 1907
allen komd'er beroep en wonand'e alhier.
Deze jongelui, geoesfende zwemmers, door het hulpgeroep van de inmiidels toegelooopen hooiers, daarop attent gemaakt, snelden toe en mochten de voldeening smaken Nusink van een anders gewissen dood te redden. Toen de redders hem aan den kant hadden gebracht, vernamen zij eerst dat er nog een 2e drenkeling was, maar van dezen was geen spoor meer te vinden. Tevegeefs is nog eenigen malen door de jongelui naar den verdrankene geoken. Door wat overhaaste hulp gaf Merius Diederik Koerselman den drenkeling Nusink gelegenheid hem zoodanig vast te grijpen, dat hij zich niet meer bewegen kon. De beide anderen pakten hem evenwel zoodanig vast, dat allen tegelijkertijd aan wal kwamen. Nusink had in dien tijd gedeeltelijk het bewustzijn verloren, maar was spoedig weer bijgebracht.
Volgens verklaring van eerstgenoemen redder was er voor hen als gewefer de zwemmers geen direct levensgevaar aan deze redding verbonden. De ongunstige positie waarin zijn broeder was geraakt, moet aan diens al te grooten spoed worden toegeschreven. Schade hadden ze niet geleden.
Waar hunne maatschappelijke positie hen niet voor een gratificatie in geld in aanmerking doet komen, zullen zij de toekenning van een medaille ongetwijfeld op prijs stellen.

Aan Het wil mij echter voorkomen, dat de gereede drenkeling van minstens evenveel moed heeft blijk gegeven, toen hij zijn vriend met levensgevaar heeft trachten te redden, zij het dan ook met zulk een slechten uitslag.

De Burgemeester van Steenderen,
het Bestuur van het Carnegie Heldenfonds

te

's-GRAVENHAGE
Groenmarkt 1

trachten te redden, zij het dan ook met zulk een slechten uitslag."

Bericht uit Den Haag

Op 2 september 1926 kreeg de Steenderense burgervader bericht van het Carnegie Heldenfonds. Het bestuur had besloten aan A.J. Koerselman, M.D. Koerselman en J. Eerligh 'geen belooning of schadevergoeding toe te kennen, doch aan D. Nusink uit Keijenburg, gemeente Hengelo (G.) een getuigschrift in lijst' te geven. De burgemeester liet het fonds weten dat het

getuigschrift 'door mij met een toepasselijk woord aan den belanghebbende ter hand is gesteld'.

F. Smit ontleende de gegevens over de toedracht aan een brief van J.P. Aschoff, hoofd van de openbare lagere school in Steenderen en opvolger van de vader van de redders. ■

Bron

SARA 446 (NAS), inv. nr. 283. Nummers van de brieven: 384 (1925) en 135, 189, 324 (1926)

Onze vereniging heeft in samenwerking met 'Achterhoek museum 1940-1945' een tentoonstelling georganiseerd met als titel "Steenderen in WO. II". Deze tentoonstelling was te zien op 18 en 19 april, 25 april t/m 3 mei en het weekend van 9 en 10 mei. Deze tentoonstelling vond plaats in de expositieruimte van dhr. Ton van Lith aan de Boterstraat in Bronkhorst. Er is een flink aantal vrijwilligers ingeschakeld om deze ruimte te bemannen. Twee van hen, te weten Henk Samberg en Marinus Harenberg, hebben onderstaand stukje geschreven over deze expositie. Naast dhr. van Lith zijn we al deze vrijwilligers natuurlijk dank verschuldigd. Maar zeer zeker ook dhr. Jean Kreunen (en zijn zoon) van het Achterhoek museum in Hengelo, die al deze spullen beschikbaar heeft gesteld. Verder bedanken we de firma Achterkamp (brandblussers), Marketz installatie bedrijf (vluchtroute-aanduiding), Gerrit Bruggink en Jan Verhoeven (beschikbaar stellen motoren), Rob Gosselink en Pasman Motoren en Aggregaten en dhr. Felix (leger truck).

Expositie Tweede Wereldoorlog in Bronkhorst

Tekst: Marinus Harenberg en Henk Samberg

Op zondag 26 april en zaterdag 9 mei hebben wij als leden van de Historische Vereniging Steenderen, zitting op deze expositie. Zondag 26 april hadden we het druk met ruim veertig betalende bezoekers, op zaterdag 9 mei tien. De zondag, vooral als het mooi weer is, is bij uitstek een fietsdag. Je bemerkt dan ook dat nu nog in het voorjaar de meeste bezoekers uit de regio komen.

De vijf oorlogsjaren werden op de expositie in al zijn facetten uiteengezet. Allereerst de mobilisatie, de oproep aan de militairen om naar de kazerne te komen.

Tijdens de Duitse inval werd er gevochten langs en op de IJssel, vervolgens de gevechten op de Grebbeberg. Communicatie was in de oorlog ook al belangrijk, mondeling of per koerier. Dit waren meestal vrouwen, want die werden nauwelijks gefouilleerd en vielen minder op.

Destijds was er ook de telegrafie, nog een systeem met morsetekens dat diende om belangrijk nieuws te verspreiden. Ook de radio kwam toen onder de bevolking maar werd steeds verstoord door Duitse stoorzenders. Zeep, sui-

ker, zout en zelfs tabak was op de bon, de rest groeide op de boerderijen. De schooljeugd van basisschool De Akker uit Steenderen kon zich maar moeilijk voorstellen in welke eenvoud en kleine omgeving de mensen leefden: geen fietsen of auto, geen elektriciteit of stromend water, wel klompen. Ook werd het drama van de Families Besselink en Achterkamp met foto's van vliegtuig en bemanning, met John Moir en Richard pape beschreven.

Voor de expositieruimte staan militaire voertuigen en binnen motoren zoals een B.S.A. 'Birmingham Small Arms' en een Triumph. Ook de oude Canadese vlag, want Canada hoorde nog beperkt bij Engeland. Ook werd duidelijk gemaakt hoe de Achterhoek werd bevrijd, niet zoals de Duitsers dachten vanuit het westen, maar vanuit het oosten. De N.S.B., de Nationaal Socialistische Beweging, bestond uit mensen die heilig geloofden in de overwinning van Duitsland. Deze beweging werd in 1931 opgericht door een waterbouwkundig ingenieur, Anton Mussert. In het reglement stonden zaken als: eerbied voor den godsdienst, vaderlands-

De expositieruimte van dhr. Ton van Lith aan de Boterstraat in Bronkhorst.

liefde, kameraadschap, tucht en orde, offervaardigheid en gemeenschapszin..... Later in de oorlog was deze beweging een verlengstuk van de Duitse bezetters en werden vele leden hiervoor na de oorlog berecht en gestraft. Uit de ervaringen van bezoekers van buiten Steenderen, maar die wel bekend zijn met de gebeurtenissen hier, kwamen boeiende gesprekken voort. Het is opvallend dat jonge kinderen nog best geïnteresseerd zijn in deze materie, vooral omdat op de expositie zichtbaar is gemaakt wat er gebeurde en wat voor wapens e.d. er werden gebruikt.

Een jongetje van ongeveer tien jaar die kwam met zijn ouders was mateloos geïnteresseerd geraakt, doordat hij van zijn opa een helm uit de oorlog gehad gekregen. Vanaf dat moment wilde hij alles weten over de oorlog en wilde hij allerlei dingen uit de vitrines kopen.

Het joch kon zo vertellen wat een Nederlandse, Duitse of Engelse helm was en ook van de knijpkat, een zaklantaarn wist hij alles. Hij was echt gefascineerd door de dingen die hij zag. Zaterdag was er een Duitse man, geboren in

1944, die vertelde dat zijn vader in de maanden voor zijn geboorte met het Duitse leger naar het front moest in Roemenië en nooit meer terug was gekomen. De vader had zijn zoon nooit gezien, en de zoon zijn vader niet, een triest verhaal dus.

Het is onvoorstelbaar dat mensen elkaar naar het leven kunnen staan zoals dat in WO II gebeurde, maar ook nu nog dagelijks elders in de wereld.

Zo zullen alle leden van de HVS die op de expositie hebben gezeten verhalen gehoord hebben, boeiende en trieste verhalen, maar het gaat wat ver om dat hier allemaal te vertellen.

Er zijn in totaal 230 betalende bezoekers geweest, waarvan 60 kinderen. Daarnaast nog de al eerder genoemde basisschool. Ook Graafschap tv heeft opnamen gemaakt.

Wij hebben deze expositie als waardevol ervaren en het is te hopen dat de kinderen die de toekomst hebben, hun uiterste best zullen doen om in hun verdere leven deze dramatische gebeurtenissen te voorkomen. ■

Priesmien 5

Sinds de Kerst 1944 verblijft Harm Wijers bij Breukink in Bronkhorst.

Tante Berta is een zuster van mijn vader Herman J. Wijers. In Bilthoven is honger. In Bronkhorst is eten genoeg.

Tekst: Juus Wijers

Bronkhorst, 13 januari 1945
Lieve Vader, Moeder en juus
Wetige felicitatie met je ~~44~~ verjaardag.
Ik ga al naar school, die heel dicht bij is.
Het is aan de overkant in een cafe. Twee
keer in de week moet ik er naar toe.
Ik heb ~~een~~ een granaatje in een groote
hulzen en een nog grotere holzen drie
kogels van herman gekregen. We hebben
6 rondes re heten Derik Dressy & roebby Dopy
Doppy en Select is de moeder er van.
Verdy heeft een konijn met 3 jongen een
hollanderje. De v1 komt elken dag nog over.
er is ~~pas~~ pas nog een v1 gevallen een de v2
wie ik ook nog wel eens. en nu ~~ijndig~~ ijndig
ik met de brief. de groete van Harm Com
Tante willet verdie Herman daag
1945

Hierboven zien we weer een brief geschreven door broer Harm Wijers aan het thuisfront in Bilthoven. Grote neef Willem vond er maar één fout in en gaf een 9 voor dit meesterwerk. Het onderwijs in de oorlog liet duidelijk te wensen over.

Harm kwam dus al vroeg in de kroeg om wat te leren. Ik was analfabeet en vond het best zo. Ik herinner mij ook dat er bij Meutstege met een windbuks op een schijffe geschoten werd door een stel Bronkhorster mannen. Onschuldiger dan die Duitse scherpschutter die met zijn Mauser op de haan van de kapeltoren schoot. Vele jaren later zou ik zelf tien jaar lang sportschutter zijn op de Leusderhei. Betreft grootkaliber (.30)

geweer met standaard eisen. Zoals trekkerdruk, 'niet optische' richtmiddelen en diverse andere beperkende eisen..

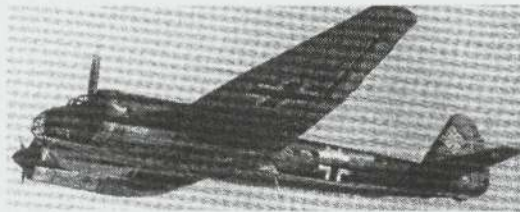
Een nieuw lid schoot voor de grap door zijn auto heen. Deze avonturier was meteen oud lid.

Glimmers in het land

En weer gebeurde het op de Covik. Willem Breukink had in zijn wei wel 100 grote geelkoperen granaathulzen ontdekt. Daar had een kanon staan schieten naar een doel aan de andere kant van de IJssel. Het schieten dreunde door heel Bronkhorst. Er was angst maar wat konden we doen. Die hoop hulzen bleef daar liggen terwijl het kanon al lang verdwenen was.

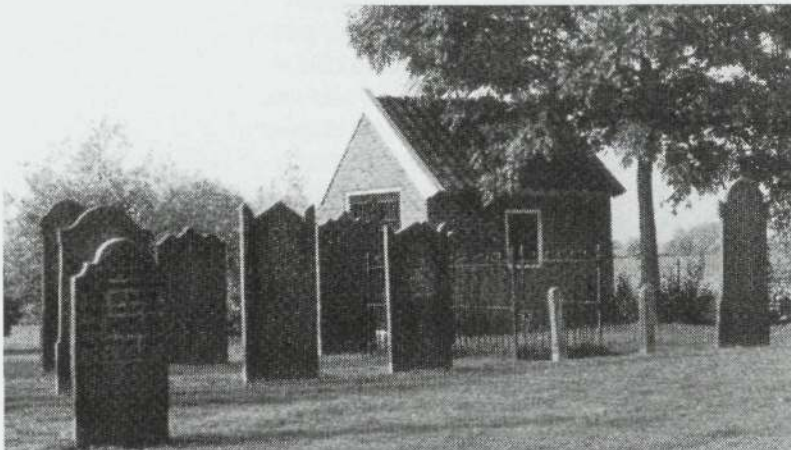

Willem ging er heen met paard en wagen en ik mocht mee voor de afleiding. Die hulzen waren zo zwaar dat ik ze niet kon aangeven. In de wei aangekomen gooide Willem in hoog tempo de waardevolle messing hulzen op de camion. Als Willem klaar is met laden, trekt een snel aanzwellend, zwaar geronk onze aandacht.

De Covik mei 1945. De boordkanonnen bleven zwijgen. De boordschutter weigerde ons neer te maaien.

Vlak boven de horizon ontwaren we, in zuidelijke richting, zeer laag een vliegtuig. Het bleek een Junker. Een tweemotorige jachtbommenwerper van de Luftwaffe vloog op nog geen twintig meter boven de grond. Het toestel kwam angst-aanjagend razendsnel recht op ons af. Als het

Het joodse kerkhof in Bronkhorst. Schuilplaats tijdens een razzia.

De eerste witte ster in een cirkel, zo'n originele vijfpunter van de geallieerden. Wat bracht dat een blijdschap.

overdenderde, lagen we al plat op de grond en zagen we de boordschutter in zijn koepel zitten. Wat een zegen dat hij het niet nodig vond de trekker van zijn boordkanonnen over te halen. Nat bezweet van angst sprongen we op de bok van de wagen om snel onszelf en de kostbare lading in veiligheid te brengen.

Razzia

Hitler had de strijd al lang op moeten geven, alleen hij deed dat nog niet. Soms kregen we een nerveuze buurvrouw op het erf om door te geven dat er een razzia was. Jonge mannen werden opgepakt om te werken voor de bezetter. Werken vlakbij aan loopgraven of in de Duitse oorlogsindustrie. Arbeitseinsatz. Neven Willem en Herman zag ik dan als een speer wegrennen in de richting van het Joodse Kerkhof. Daar hielden ze zich verborgen in de kleine kapel of achter de zerken. Als de kust weer veilig was mocht ik ze dan gaan ophalen. Ze hadden wel een vrijstelling, maar ze namen het zekere voor het onzekere.

BEVEL.

Op bevel der Duitse Weermacht moeten alle mannen in den leeftijd van 17 t/m 40 jaar zich voor den arbeidseter aanmelden.

Hiervoor moeten **ALLE** mannen van dezen leeftijd onmiddellijk na ontvangst van dit bevel met de voorgeschreven uitrusting op straat gaan staan.

Alle andere bewoners, ook vrouwen en kinderen, moeten in de huizen blijven totdat de aasle toe einde is. De mannen van de genoemde jaargangen, die bij een huisroeping nog in huis worden aangetroffen, worden gestraft, waarbij hun particulier eigendom zal worden aangetroffen.

Bewijzen van vrijstelling van burgerlijke of militaire instanties moeten ter controle worden meegebracht. Ook zij, die in het bezit zijn van zulke bewijzen, zijn verplicht zich op straat te begeven.

Er moeten worden medegebracht: warme kleding, stevige schoenen, dekens, bescherming tegen regen, uitgerust, mes, vork, lepel, drinkbeker en boerhammen voor één dag.

De dagelijkse vergoeding bestaat uit goeden kost, rookartikelen en loon volgens het geldende tarief. Voor de achterblijvende familieleden zal worden gezorgd.

Het is aan alle bewoners der gemeente verboden hun woonplaats te verlaten.

Op hen, die pogen te ontvluchten of weerstand te bieden, zal worden geschoten.

Maar dan is er het grote moment. Het gerucht deed de ronde dat de Canadezen al in Steenderen waren. En dan komt dat eerste echte signaal van een naderende bevrijding. De Duitsers hadden zich aan de Westkant van de IJssel teruggetrokken, dus waren alle loopgraven en de kazemat in het bos van Bronkhorst geschikt voor de Canadezen en ook de tankval was voor niets gegraven. We zitten in de keuken van de Gouden Leeuw, als er met veel geraas van uit de richting Steenderen een gevechtswagen met "witte vijfpunter" aan komt rijden. Als we snel naar het raam schieten, ontwaren we in de open wagen niet alleen drie militairen maar ook een burger, die duidelijk manmoedig als verkenners-hulp in Steenderen was ingestapt. Het was een cruciaal moment.

De geur van oorlog

Niet lang na de komst van die verkenningsjeep komen de Canadezen en ze installeren twee mortierlanceerbuizen op het erf achter de silo. Ik

zou nu 63 jaar later nog de lucht herkennen die die soldaten met zich mee brachten. Die reuk hing samen met de bevrijding, dus genoten we steeds weer van die geurige mengeling van oud zweet, kruiddampen en geweerolie, cornet beef en Luckie Strike.

Het afvuren van de mortiergranaten is oorverdovend en niet zonder gevaar. Als een soldaat een granaat in de lanceerbuis laat vallen, moet hij zich razendsnel wegdraaien en zijn oren afschermen. Oordoppen of gehoorbeschermers zag je niet. Het vuur lag op de Duitse stellingen richting Brummen en werd geleid door een hoog boven het strijdgebied rondvliegend verkeningsvliegtuigje, dat kennelijk de richtcorrecties of de juiste coördinaten doorgaf.

Dan komt die nacht met veel hels kanongebulder en dat terwijl de merrie in de paardenstal op het punt stond een veulen te werpen. Ondanks alles ging het boerenleven door.

Bietenkelder

We waren gewaarschuwd dat het te gevaarlijk was om in de boerderij te schuilen.

We moeten de bietenkelder in om te overleven. Het is een relatief goede schuilplek op het erf langs de Onderstraat. Een dikke laag aarde gaf de nodige bescherming, maar de ingang was een groot dunhouten luik, dat niet veel bescherming gaf. Voor mij was er een kribbe (houten voerbak) gevuld met hooi geïnstalleerd om in te kunnen slapen. Ontelbaar waren de boerderijen die al in brand stonden. Het werd ons bespaard als door een wonder. De nacht was enerverend. Verdi en Willem losten elkaar af om te gaan kijken en helpen bij de werpende merrie. Moedig trotseerden ze het oorlogsgeweld dat zich buiten de min of meer veilige kelder afspeelde. Ze werden beloond met de worp van een prachtig gezond veulen dat heel toepasselijk Jeep werd genoemd. (Jeep komt van GP of 'general purpose'). Voor vele doelen dus. Dat zou later nog moeten blijken.

Ook in de schuilkelder verbleef een jong stel, dat nauwelijks geïmponeerd was door het oorlogsgeweld. Ze bedreven de liefde alsof het de laatste keer was en ik mocht niet kijken. Willem draaide me met mijn rug naar ze toe en beloofde 'hel en verdoemenis' als ik zou proberen me om te draaien. Het gegiechel, gezucht en gesteun heb ik later pas begrepen en daar heb je dan ook weer een oudere broer voor om je dat uit te leggen.

Geen bal aan

Die ome Hendrik was toch wel verduiveld handig!! De bigberen hadden altijd twee ballen te veel. Niet zo erg. Hij had er wel iets op gevonden.

Het castreren ging gepaard met een hels

Deze foto uit de jaren 60 laat duidelijk de schuilkelder zien op het erf van de Gouden Leeuw. Zie de groenbegroeide verhoging. Normale bestemming: vorstvrij bewaren van voederbieten e.d. Ook zien we hier de notelaar die de te grote linde dan al enige jaren vervangen heeft.

gekrijs van de kleine slachtoffers. Maar Hendrik Breukink was bedreven en de mastworp zat steeds gelijk goed en werd zonder pardon stevig aangetrokken. Geen bal aan! Hij deed dat zonder hulp maar gebruikte wel zijn tanden om het draadje aan één kant vast te houden. Het erbarmelijke krijsen van de biggen was voor iedere man begrijpelijk. Zijn zakmesje was goed gescherpt op de natte zandslijpsteen van de binnenplaats. Ik zorgde dan voor de aandrijving. Zo was ik onvrijwillig medeplchtig. Dit castreren leek niet zo humaan maar het kan nog erger en vooral vlugger. Want...

Die schapenscheerders in Australië, die soms wel 50.000 schapen te behandelen krijgen, bijten die ballen van de jonge rammen er "gewoon" af en spugen de bloedige massa van zich af. Een keiharde wereld. Het boek "De Doornvogels" leert ons veel daarover.

Ik zag daar niet het "ballenbijten" maar wel het schapenscheren. Dat is al indrukwekkend genoeg. Dat moet snel gebeuren en al is een schaap op zijn rug een mak schaap, de tondeuse pakt nog wel eens wat meer dan de vacht alleen. Dan gaat er snel een kwak zelf over de wond en het schaap wordt via een glijvlonder de paddock in gelanceerd. Wegwezen, wie volgt. Een topscheerder scheert 300 schapen op een dag met een smalle handschaar. Een bescheiden schapenboer heeft een stukje grond van 40.000 hectare waar hij soms maar 10.000 schapen op kan houden. Door de intense droogte heeft één schaap dus vier hectare nodig om te grazen.

In 2006 verzorgde ik daar een maand lang nog 180 koeien en stieren in een wei zo groot en glooiend, dat als je het hek doorreed je nog geen rund zag. Ergens midden op het land

werden de balen hooi/stro in een grote ronde stalen ruif gegooid door mijn zwager Jan met zijn heftruck. Er stond veel te weinig gras en de regen viel vaak maar op één dag. Het kwam dan wel als een zondvloed. Dat betekende veel blubber en nog geen gras.

Tussen de opdringende hongerige runderen mocht ik de balen droogvoer dan van hun bindtouw ontdoen. Dan moet je die beesten wel de baas blijven anders drukken ze je plat of ga je op de horens van een van de kolossale stieren. Als je komt te vallen doordat je laarzen vastzui- gen in een mengsel van modder en runderstront loop je de kans vertrappt te worden.

Na het eten willen ze allemaal tegelijk drinken en breken ze de flotters van de drinkbakken af, zodat het kostbare water wegloopt. Ik was maar een hulpje, dus kwam ik niet toe aan voor de hand liggende definitieve technische wijzigingen. Al met al, kun je er leuk mee bezig zijn. Doe ik toch liever dan niksen aan een strand.

Muizen te veel

Bij opruimwerkzaamheden op de deel kwamen nogal wat muizen vrij. De opdracht was dan om er zo veel mogelijk te vangen. Omdat ik al eens in mijn vinger gebeten was door zo'n knagertje, was ik steeds net even te laat om een rappe vluchter te pakken. Een slimme muis schoot pijlsnel onder de deeldeur door en ik kon nog net zijn staart grijpen.

"Ik heb er één", riep ik opgewonden en trots. Willem gooide slim de andere deeldeur open. Select, de moederhond, die mee op muizenjacht was, schoot razendsnel naar buiten en met één grauw was mijn buit verslonden. Ik stond weer eens met lege vingertjes. Die uitgekouwde tabakspuim vond ik ook al niets. Enfin, het was niet de enige muis die door Select gekraakt werd.

Toch hadden 'we' uiteindelijk een stuk of zes muizen gevangen. Ze zaten nu "veilig" in een soort omgekeerde stoof met een plankje erop. Maar nu...

Willem had weer eens een praktisch, maar wel een wat luguber idee.

"Kom mèt" zei hij tegen mij. Tegen de alerte hond hoefde hij niets te zeggen, die had net al muis geproefd. Met z'n 'negenen' gingen we de plee op en met de houten draaiclip sloot neef Willem de deur zorgvuldig achter ons dicht. Het was even dringen.

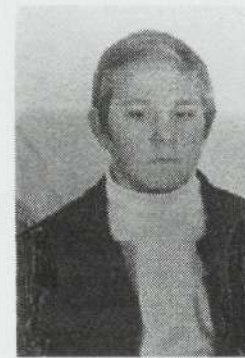
De stoof ging open, de muizen sprongen weg en Select deed in 5 tellen, wat Willem van de hond verwachtte. Efficiënt werden de knaagdieren weggehapt. Dat was pakken, kraken en doorslikken. Doen we niet moeilijk over dacht Select. Een slimme muis verdween in paniek langs mijn been in mijn broekspijp, maar met een flinke tik op de plaats waar ik hem voelde, werd hij snel

het nagerecht voor de airedale.

Met z'n 'drieën' stapten we voldaan weer naar buiten. Geen herdenking, geen ceremonie. Die airedale-terriërs werden vroeger gebruikt voor de jacht op beer, wolf, wild zwijn, otter of hert (niet tegelijk). Door eeuwenlange selectie is het ras beschaafder geworden en is het inmiddels een gezeglijke huishond, maar verdelgt zonder moeite nog steeds klein schadelijk wild en kijkt duidelijk niet op een muis meer of minder.

De airdale-terriër behoort tot de vijf in Duitsland erkende diensthondenrassen, waaronder ook de boxer, Duitse herder, Rottweiler en de Dobermann pincher.

Grote beek

Zomer 2007 vertelde Johan Breukink mij hoe zijn opa (mijn oma Hendrik dus) hem had leren zwemmen. Het speelde bij de korenmolen aan de Spaensweertweg. Aan een lang touw werd Johan van de brug over de Grote Beek het water in gelanceerd. Een

schouwspel om te verfilmen. Maar Johan had het zwemmen zo wel snel onder de knie en hij denkt er nog met trots en plezier aan terug. Hij had kennelijk wel een grenzeloos vertrouwen in zijn opa, of had hij gewoon geen keus? Later kon Johan met een 'veilig' gevoel de wereldzeeën bevaren.

Ook vertelde Johan me over een fles met een brief die bij het planten van de notenboom op het terras van de Gouden Leeuw bij de wortels van de boom is begraven. Alle omstanders van groot tot klein staan op dit document vermeld. Maar wie waren dat?

Voor de verbouwing van de Gouden Leeuw stond er midden op het terras voor de ingang een enorme linde. Die linde is verdwenen naar de timmerman of in de haard. Dat gebeurt met bomen die uit hun krachten groeien. Als Anne Frank erop uitgekeken had zou de monumentale boom er vast nog gestaan hebben.

'Mijmerdingen' van Juus Wijers. Tot over drie maanden in Priesmien 6. ■

Stad in de Middeleeuwen

In de week van 9 februari 2009 hebben de groepen 7 en 8 van de basisscholen de Akker, Steenuil en Johannes, Bronckhorst bezocht in het kader van "je school kan de boom in". Deze actie is georganiseerd door St. Landschapsbeheer Gelderland.

Tekst: Gerard Wesselink

Er werden bomen geknot samen met "Het Steenderens Landschap". Ab Aalderink heeft op de Steenuil over de geschiedenis van Steenderen verteld, met name over het belang van de Baakse overlaat. De dijk van Baak naar de Bronsbergen bij Zutphen had over een bepaalde lengte een hoogte van 5.02 m. Bij hoog water liep deze dijk en het achterland tot aan Wichmond en rond Steenderen en Bronckhorst onder water. Dit had o.a. een militaire functie. De militairen, gelegerd in Zutphen, wilden de gelegenheid hebben om een gedeelte rond Zutphen onder water te kunnen zetten. Toen in 1874 de militaire functie van Zutphen verviel, verviel het nut van deze overlaat. In de vijftiger jaren van de vorige eeuw is de dijk opgehoogd, zodat de omgeving niet overstroomde.

De Steenuilen werkgroep gaat nog een bijdrage leveren aan dit project.

De Historische Vereniging Steenderen heeft de leerlingen van de betreffende scholen uitleg gegeven over de geschiedenis van Bronckhorst, dat

"Heuveltje in een drassig gebied" betekent. Dit werd door de leden Henk Harmsen en Gerard Wesselink verzorgd. Henk ging met de kinderen, aan de hand van een puzzeltocht, een wandeling maken door Bronckhorst. Ze kwamen o.a. op het Jodenkerkhof waar o.a. Asser Aussen begraven ligt. Hij is geboren in 1846 en in 1932 overleden. De joodse jaartelling is 3761 jaar verder dan de onze omdat zij met hun jaartelling beginnen bij het ontstaan van de aarde volgens het boek Genesis van de Bijbel. Asser was Klepperman, hij liep al klepperend met een hamertje op een plankje door de stad om aan te geven hoe laat het was en als er gevaar dreigde. Verder was hij nachtwaker en lantaarnopsteker van Bronckhorst. Dit deed hij van 1884 tot 1924. In die tijd had Bronckhorst 63 huizen en 354 inwoners. Verder was hij 28 jaar bielemann van de kleine schutterij. Nabij de Gouden Leeuw vertelde Henk waar de Steenpoort gestaan heeft en een verlaging achter de Gouden Leeuw geeft nog de oude loop van de stadsgracht aan.

Aan het einde van de Boterstraat hadden ze zicht op de Bronkhorster molen. In 1482 stond hier al een molen. Dat was een zgn. standaard molen. Een ieder rond Bronckhorst die graan wilde laten malen was verplicht dat hier te laten doen, dus deze molen was een dwangmolen. In 1803 verkocht Graaf van Limburg Stirum de molen aan Jan Breukink. Na de brand in 1844 is de huidige molen, een zgn. beltmolen, gebouwd op een belt (heuvel). Tot 1980 is de molen in eigendom geweest van de familie Breukink. Nu wordt deze beheerd door een stichting.

Op de kasteelheuvel is het verhaal verteld van de Heren van Bronckhorst. Van 1034 tot 1553 hebben er Heren van Bronckhorst gewoond. Het waren zgn. Bannerheren. Ze moesten 50 ruiters en 200 boogschutters op eigen kosten in het veld kunnen brengen, onder eigen bannier (vlag). Een Gysbert is bisschop van Bremen geweest. Ze stonden verder bekend als vechtersbazen met o.a. twisten met de van Heeckerens van kasteel Ruurlo. In 1361 was er twist tussen Eduard en zijn broer Hertog Reynald en Eduard hield Reynald gevangen op kasteel Rosendaell en vijf jaar op kasteel Nijenbeek bij Voorst. Hij werd niet aan een ketting gelegd omdat hij te dik was om door de deur te kunnen. In 1482 kreeg Bronckhorst stadsrechten. In 1553 stierf Joost van Bronckhorst kinderloos, hij was door Karel de Vijfde tot Graaf verheven.

Vanaf deze periode is het kasteel in bezit geweest van van Limburg Stirum tot 1722. In 1582 is na tien maanden belegering het kasteel door de Spanjaarden totaal verwoest. Vanaf dat moment was de militaire rol van het kasteel uitgespeeld. Nadien hebben er diverse families gewoond, te weten van Raesfeldt, van Glasenap, van Tengenagel, van Limburg Stirum, Wolterbeek, Ketjen, de Haas en Metelerkamp. In 1797 is een groot gedeelte afgebroken door van Limburg Stirum, in 1828 is het geheel afgebroken door Ketjen en heeft hij van één gebouw

Eén van de kinderen van de Joannnesschool heeft de ervaringen van deze dag als volgt weergegeven.

Henk geeft aan waar de Steenpoort heeft gestaan.

een woonhuis gemaakt. In 1902 is het woonhuis afgebroken door Metelerkamp. In 1962 is het verkocht aan de staat. De kasteelheuvel is nu in beheer bij Staatsbosbeheer.

Verder ging het de dijk op en werd er verteld hoe de IJssel gelopen heeft. De oude meanders zijn in het landschap, o.a. de Bakerwaard, nog waar te nemen. De IJssel liep vroeger vlak langs het kasteel en vlak langs Steenderen. De Molenkolk is ook zo'n oude meander van de IJssel.

Via de Bovenstraat gaat het weer de stad in. Vlak bij het Hooge Huys heeft de veerpoort gestaan. Op nummer 14 heeft de poortwachter gewoond. Het jaartal 1633, in de gevel van het Hooge Huys, herinnert aan de grote stadsbrand in Bronckhorst. Er hebben diverse keren stadsbranden gewoond in de stad. Op de oude stadsmuurresten is het Hooge Huys weer opgebouwd. In de Uilenhoek werd bekeken waar vroeger de school was en de schoolmeester woonde. Er is ook een school geweest in de Kapel, die als zodanig was ingericht. Hier was plaats voor 120 kinderen. De kapel is gebouwd met geld van Gysbert van Bronckhorst in 1344 en werd gewijd aan de heilige maagd Maria en de heilige Martinus.

Hierna werd er van groep gewisseld en vertelde Gerard aan de hand van een zelfgemaakte maquette hoe Bronckhorst ontstaan is. De maquette is gemaakt aan de hand van een tekening, die gemaakt is naar aanleiding van het feit dat Bronckhorst stadsrechten kreeg in 1482, met hierop de grachtenloop uit die periode. De oude gracht is in het landschap nu nog terug te vinden. Verder deed hij dat aan de hand van tekeningen en foto's van de stad uit die tijd. Liesbeth Oukes, journalist van het Contact, heeft de dag gevolgd en heeft hierover een artikel geschreven in het Contact van 17 februari 2009. Enkele foto's bij dit artikel zijn ook van haar hand.

We hopen dat deze jeugdige generatie straks de bewaarders worden van ons erfgoed Bronckhorst. ■

Bronnen:

- Dr. H. ten Doesschate
- Diverse websites

In Memoriam

Pater Jan Koekkoek

*Geboren te Baak op 22 maart 1916,
overleden te Gennep op 18 mei 2009.*

Tekst: Herman Nieuwenhuis

Er zijn verschillende boeken over de plaatsen en buurtschappen binnen onze gemeente Bronckhorst verschenen. Of het nu 'de heerlijkheid Baak' betreft, of het boek van Anton Metz 'Rha, huizen en bewoners' of hetzelfde boek over Olburgen, steeds weer wordt de naam van pater J.J. Koekkoek genoemd. Als schrijver of als persoon die indirect een bijdrage heeft geleverd. Pater Jan Koekkoek heeft veel betekend voor de geschiedschrijving van onze gemeente. In deze Zwerfsteen willen we dan ook stilstaan bij zijn overlijden. Met dank aan zijn familie geef ik hieronder een korte beschrijving van zijn leven.

Jan Koekkoek kwam uit een gezin van acht kinderen. Hij werd geboren op 22 maart 1916 in Baak. Op 13 jarige leeftijd gaf hij aan missionaris te willen worden. Op 14 september 1929 ging Jan naar Gemert, waar toen een deel van het kleinseminarie van de Congregatie van de H. Geest was gevestigd. Jan was een briljant student met speciale capaciteiten op het gebied van muziek, tekenen en geometrie. Op 19 juli 1941 werd Jan priester gewijd. Hoewel Jan had aangevraagd om als missionaris benoemd te worden voor Angola of in Tefé, het Amazonegebied in Brazilië, werd Jan benoemd als leraar wiskunde en later natuurkunde voor Weert. In de voorbereiding op plannen om het kleinseminarie erkend te krijgen als gymnasiumopleiding, werd Jan gevraagd om aan de universiteit in Amsterdam wis- en natuurkunde te gaan studeren. Jan deed daar nog sterrenkunde bij. Hij slaagde

met glans. Zijn gehele actieve leven heeft hij verder in Weert doorgebracht. Het viel Jan zwaar mee te moeten maken, dat het kleinseminarie gesloten werd en overging in de Philips van Horneschool. Ook hier was hij jaren leraar. Behalve de exacte vakken, gaf hij ook nog muzieklessen. Verder interesseerde hij zich voor sterrenkunde en zonnewijzers en werkte aan de stamboom van de familie. Jan was ook pastoraal actief. Hij verzorgde de eucharistie in een zusterklooster en was kapelaan van de St. Martinus in Weert. Voor de familie was hij familiepriester bij dopen, huwelijken en uitvaarten.

Hij werd overste van Weert in 1977 en was tevens econoom. Enkele jaren later werd hij regioleider. Als econoom nam hij deel aan de Raad voor Economische Aangelegenheden van de congregatie en is hij meerdere jaren lid geweest van de Provinciale Raad van de Nederlandse Provincie van de Congregatie. Het was bekend, dat Jan altijd klaar stond om mensen of gemeenschappen van dienst te zijn. Vanwege zijn grote verdiensten, ook voor de gemeenschap van Weert, ontving hij een Koninklijke onderscheiding.

Door zijn Alzheimerprobleem kon hij niet langer in Weert blijven wonen. In 2006 verhuisde Jan naar een verzorgingshuis in Gennep. Op 18 mei overleed Jan. Pater Jan Koekkoek, die heel veel voor de familie, voor de congregatie, de kerk, de studenten, zijn vrienden en natuurlijk alle lezers van zijn boeken en geschriften betekend heeft, is op 23 mei begraven op het kloosterkerkhof in Gemert. ■

Op zoek naar een leuk verjaardagskado?

Geef 4 nummers van de Zwerfsteen kado voor maar 20 euro!
Vul onderstaande bon in en stuur hem op.

Naam _____

Adres _____

Postcode _____

Plaats _____

Handtekening _____

Naam nieuw lid _____

Adres _____

Postcode _____

Plaats _____

Telefoon _____

E-mail _____

Opsturen naar de secretaris:

G. Wesselink, Schoolstraat 2, 7251 XR Vorden

HVS

Activiteiten Werkgroep

De activiteiten werkgroep heeft de planning voor het houden van exposities in Bronkhorst weer rond. Voor het bemannen tijdens de openingsuren hebben zij vrijwilligers nodig. Ze zoeken leden die tijdens de exposities één of enkele middagen, tijdens de openstelling, als vrijwilliger de exposities in 2009 te Bronkhorst wil bemannen. Dus als je tijd hebt en je vindt het leuk om bezoekers wat te vertellen over je eigen geboortestreek c.q. woonomgeving geeft je dan op. U draagt dan zorg voor de entree gelden, enige uitleg, verkoop van kleine attributen zoals bv. "De Zwerfsteen", boeken, kaarten, ledenwerving, etc., toezicht en een ordelijk verloop van de openstelling. Openstellingen op de middagen van 12.00 tot 16.30 uur.

U kunt zich voor meerdere exposities opgeven. Aarzel niet!!

Zonder vrijwilligers kunnen we exposities niet organiseren, dus geeft u zich op.

Expositie:

1. Historie en restauratie van het stadje Bronkhorst. Periode: Week 28 t/m week 35, 4 juli t/m 27 augustus
2. Expositie over Steenderense schilders. Periode: Week 43, 17 oktober t/m 25 oktober

U kunt zich ook opgeven bij:

- Gerard Wesselink (secretaris): sew1944@hetnet.nl, 0575 - 44 14 89
- Willy Pasman: willy-dini@lister.nl
- Karel Meenink: kfmeenink@kpnplanet.nl, 0575 - 45 17 07

Charaden, Logogrijphen en Raadsels

Oude raadsels, verzameld en bijeengebracht door Harmen Addink uit Steenderen. Ze dateren uit het begin van de negentiende eeuw. Destijds werd ter verklaring toegevoegd: een charade is een lettergreep-raadsel, een logogriph is een woordletterraadsel en een raadsel is gewoon ... een raadsel.

Oproep

*Onder de lezers van de
Zwerfsteen zijn vast mensen
die ook zelf wel eens een
artikelje willen schrijven.*

Bent u niet zo taalvaardig, maar kunt u wel tekst of gegevens voor een artikel aanleveren, dan kan dat ook. De redactie maakt er wel wat moois van. Dus..... pak uw pen of kruip achter uw laptop en laat onze brievenbus uitpuielen!

Verder zou het ook heel plezierig zijn als de redactie van ons mooie blad wordt uitgebreid. Hebt u tijd en bent u een enthousiast lid van de HVS, laat er dan geen gras over groeien en neem contact op met één van de redactieleden. Zij kunnen u de nodige informatie verschaffen.

Charade no. 28

Mijn eerste deel groeit aan de bomen.
Het tweede vindt men in de stromen.
Rivier en zee krielt van dit soort
en wordt vaak jammerlijk vermoord.
't Geheel kan ons zeer licht verraden,
schoon niet gebakken of gebraden.

missou

Raadsel no. 29

Wat is minder dan niets
en hetwelk even wel bestaat ??

iets

Raadsel no.30

Ik stond met 6 letteren kortelings ten toon
en nu helaas met 5, maar ik blijf toch even schoon.
Een schone knaap, blank, blozende van wezen
wordt van de tedere sexe door mij geprezen.
Een jonge en schone vrouw, lief, poezelig aangenaam,
wordt onophoudelijk bestempeld met mijn naam.
Een Christus door het penseel van Rubens hand gedreven,
zal zekerlijk door mij naar waarde zijn verheven.
De zielsbetoverende en verrukkelijke Adoon
kreeg door geen ander dan door mij de naam van schoon.
Kortom alwaar men kunst, zelfs hoge kunst, zal roemen,
zal men mij, haar ter eer, met duizend monden noemen.

siuope